

Ce se întâmplă cu socialul?

Kathleen Stock si AG

Care este legătura dintre sinele omului și ceilalți oameni? Sau, după cum spunea odată Ayn Rand, cum ar trebui să ordonăm "cele două principii care luptă în conștiința umană - individul și colectivul, unul și mai mulți, "eu" și "ei"? În prezent, întrebarea se pune din cauza părții "sociale" a rețelelor de socializare, deși probabil că suntem cu toții prea preocupați să ne verificăm neliniștea pentru a observa. În Europa în timp de război, problema era mai evident presantă - pentru că alți oameni aveau tendința de a-ți sufla în ceafă în moduri pe care nu le puteai ignora. Vâneau în haite, atacau în mulțimi, rățăceau disperati în turme și capitulau în turme.

În anii '30 și '40, patru gânditori tineri, străluciți, dar necunoscuți - **Simone Weil, Simone de Beauvoir, Hannah Arendt și Ayn Rand** însăși - erau obsedate de întrebările despre individ versus lumea socială. Necunoscându-se între ele, ele se întrebau cum să facă cel mai bine, în cuvintele lui Beauvoir, "să devină o furnică printre furnici sau o conștiință liberă care se confruntă cu alte conștiințe".

Niciun membru al acestui cvartet nu era un specialist, dar toți erau extrem de nonconformiști în felul lor. Pentru Arendt, istoria nu semăna atât de mult cu un arc care se apleca spre dreptate, cât mai degrabă cu viziunea prietenului ei sinucigaș Walter Benjamin: "*o singură catastrofă, care continuă să adune epavă peste epavă*". Weil a acuzat "întregul secol al XIX-lea" că a

crezut, în mod greșit, "*că dacă mergi drept în fața cuiva, te ridici neapărat în aer*". Întrebările metafizice presupuse a fi rezolvate de mult timp au căpătat o nouă urgență politică pe măsură ce drepturile legale erau abrogate, ostilitățile alimentate și lagărele morții construite. Provocarea, în ceea ce o privea pe Arendt, era ca evreii ca ea să "lupte ca niște nebuni pentru existențe private cu destine individuale" împotriva forțelor care îi dezumanizau. Începând cu 1933, Arendt a rățăcit prin Europa, fără rădăcini și înstrăinată, stabilindu-se cu neliniște pentru o vreme la Paris, înainte de a fi forțată să plece din nou. La fel ca Arendt, Rand și Weil erau și ele evreice, ceea ce le-a condamnat în ochii multora la statutul de Celălalt metafizic. Familia rusă prosperă a lui Rand pierduse aproape totul în timpul revoluției. Weil, asimilată (cel puțin superficial) într-o familie burgheză franceză, a suferit mai puțin din cauza antisemitismului decât ceilalți, dar totuși a fost nevoită să plece în Anglia în 1942. Singura ne evreică, Beauvoir a trecut prin cele mai puține convulsii personale, dar chiar și ea a avut o cădere nervoasă în timpul fugii de germani în 1940.

Între ei, acești gânditori au produs un spectru fascinant de poziții filozofice, fiecare fiind influențat de gândurile și sentimentele față de haosul din jurul lor. La un pol se afla ateista Rand, sosită în Statele Unite la vârsta de 21 de ani cu o ură viscerală față de totalitarism și având în minte un egoism puternic, asocial și rațional ca erou moral - cineva un pic ca ea, se pare. Autonomia era totul, suferința era inutilă, iar sinele era cel mai liber atunci când era singur.

Rand a respins orice apel creștin sau socialist la altruism sau "egalitate" la fel de vehement cum a respins tirania statului rus. Egalitatea însemna doar inter-schimbabilitate, ceea ce însemna o coborâre în mediocritate și în neant. Refuzând modestia ca fiind un refugiu al celor slabi de minte, ea avea să declare în jurnalul ei că "Nietzsche și cu mine credem..." complet și fără compromisuri, orice cedare în fața gândurilor și dorințelor altora", după cum a spus pentru unul dintre protagoniștii săi fictivi - și aproape că a reușit. În 1943, în timp ce familia ei încă flămânzea în Leningrad, romanul său "Capul Fântânii" a luat în sfârșit avânt. Ea a negociat o sumă nemaivăzută de 50.000 de dolari pentru drepturile de ecranizare la Hollywood și și-a cumpărat o haină de nurcă.

La celălalt capăt al spectrului se afla admirabila Weil, la fel de excentrică și de pasionată în încercările sale de a face din viață o artă morală, și adevărata vedetă a cărții. Pe parcursul unei vieți scurte și intens trăite, ea a trecut de la socialismul de inspirație marxistă la misticismul creștin ascetic, dar a fost întotdeauna atrasă de sacrificiul de sine și de suferință ca mijloc de a-i înțelege pe ceilalți. Își trimitea toți banii pe care îi avea de prisos săracilor; nu mânca în casa părinților ei decât dacă putea lăsa pe masă costul unei mese la restaurant; și și-a înrăutățit sănătatea deja fragilă obținând un loc de muncă într-o fabrică, pentru a înțelege mai bine experiența muncitorilor. În timpul Războiului Civil Spaniol, ea a devenit voluntarul cel mai puțin util al Brigăzii Internaționale, hotărâtă să îndeplinească misiuni secrete pentru Republică, dar mioapă până aproape de orbire și incapabilă să tragă cu pușca. Slăbită din punct de vedere fizic și chinuită de dureri de cap cumplite, a căutat în mod deliberat muzica sacră în biserici pentru a-și transforma suferința fizică în sens. Până la sfârșitul vieții sale, Weil pleda pentru altruism total și renunțarea la voință, încadrând actul de suferință ca fiind o cale directă spre comuniunea cu Dumnezeu. Dar chiar și în timp ce se afla pe moarte într-un spital din Kent în 1943 - murmurând versuri, refuzând mâncarea spre frustrarea medicilor săi și spunându-le asistentelor să trimită laptele alocat celor înfometați - a găsit totuși energia necesară pentru a le scrie liderilor mișcării Franța Liberă, protestând împotriva eșecului lor de a o trimite în spatele liniilor inamice într-o misiune individuală.

Între aceste două personaje și viziuni se află Beauvoir și Arendt, femei mai moderate. În parte din cauza persecuțiilor suferite, Arendt apare aici ca fiind cea mai simpatică și mai serioasă din punct de vedere politic. În timp ce este urmărită în toată Europa, ea se gândește la identitatea evreiască și la inutilitatea autodistructivă a încercării de a se "asimila", simțindu-se singură și neprimită oriunde ajunge.

Trăind în condiții precare ca refugiată, după ce a scăpat dintr-un lagăr de internare francez, începe să articuleze ideile care vor sta la baza faimoasei sale analize a totalitarismului în calitate de emigrantă în Statele Unite. Internatele din lagăre nu erau arestate pentru nimic din ceea ce făcuseră personal, a observat ea, și nu se făcea nicio diferență între nevinovați și vinovați. Individualitatea și viața interioară a unei persoane erau irelevante - erau tratate ca fiind inexistente, chiar inexistente. Planul nazist, îmbrățișat și de francezii colaboratori, era de a transforma "fiecare ființă umană individuală într-un lucru care se va comporta întotdeauna la fel în condiții identice".

Arendt

În comparație cu chinurile lui Arendt, viața tinerei Beauvoir nu poate să nu pară ușor decadentă. Este adevărat, ea vorbește cu entuziasm despre importanța "solidarității metafizice" cu ceilalți ca o condiție prealabilă a libertății personale, dar face ca totul să sune mai degrabă ca o tranzacție de genul: îți voi acorda recunoaștere, dacă îmi acorzi și tu mie. În timp ce, prin forța împrejurărilor, în Parisul anului 1936, Arendt și iubitul ei refugiat trăiesc de la mână la gură în hoteluri prost mobilate și rătăcesc fără țintă între cafenele în timpul zilei, Sartre și Beauvoir fac exact același lucru - prin alegere, de dragul distracției. Atât Sartre, cât și Beauvoir nu se concentrează imediat asupra milioanei de oameni care suferă, ci asupra "familiei" lor comune, compusă din tineri îndrăgostiți și acoliți. Atunci când nu citește sau nu scrie, Beauvoir duce un program romantic complicat care ar face ca mediul multicolor din zilele noastre să se simtă inadecvat. Semănând cu Rand prin detașarea ei mai degrabă sociopată față de sentimentele celorlalți, ea tratează acest grup cvasi-incestuos ca pe o cameră de testare psihologică prin intermediul căreia poate analiza diverse permutări ale ceea ce existențialistii numeau "trăire-pentru-ceilalți" - și apoi le plasează în romanele sale.

La poli opuși, Rand și Weil sfârșesc amândouă prin a considera viața socială ca fiind o sursă de rău, deși din motive diferite. Pentru Weil, "Marea Fiară" a lui Platon - opinia publică - nu poate decât să ne îndepărteze de Dumnezeu. Pentru Rand, aceasta ne poate îndepărta doar de sinele dumnezeiesc. Arendt îmbrățișează dragostea dintre doi oameni ca antiteză a

impersonalității totalitare, în timp ce Weil tratează dragostea romantică drept "vădit nedreaptă și aleatorie din punct de vedere moral". La fel cum Arendt susține că asimilarea evreilor în societate necesită o îmbrățișare distructivă a antisemitismului în interiorul sinelui, tot așa Beauvoir va ajunge în cele din urmă să susțină în *Al doilea sex* că asimilarea femeilor într-o "umanitate" universală necesită ceva similar - dar cu misoginismul luând locul antisemitismului.

Între timp, Rand, Weil și Beauvoir se consideră toate ca adoptând roluri masculine.

Weil

Întrebările filosofice de bază abordate cu atâta ardoare de acești iconoclaști nu au dispărut. Invazia și războiul au revenit pe continent, împreună cu crime de război dezumanizante și cu o diferențiere strategică a populațiilor etnice și naționale - toate încurajate de lideri care disprețuiesc democrația. Dar chiar și fără toate acestea, există invazii mai liniștite și mai cotidiene: a minții tale, de exemplu, umplută de gândurile și sentimentele altora de fiecare dată când te uiți la un ecran.

Granița sinelui în raport cu ceilalți nu a fost niciodată mai poroasă. Rezistența în fața "Marii Bestii" este din ce în ce mai dificilă, chiar dacă acum răspundem în fața birocraților din departamentele de resurse umane și nu în fața comisarilor de partid. Într-o epocă a relațiilor virtuale și mediate de mașini, ne inventăm noi sine online în beneficiul unor ființe imaginare, dar profităm de orice ocazie pentru a-i evita pe ceilalți oameni în carne și oase. Procedând astfel, ne evităm pe noi înșine. Într-adevăr, pentru unii dintre noi, pierduți în lumile online, trăire-pentru-ceilalți, în sensul lui Beauvoir, abia reușește să pornească. Iar ideologia distructivă se poate infiltra cu ușurință în golurile în care se afla contactul uman.

Familiaritatea culturală larg răspândită înseamnă că, în mod pervers, povestea unei minorități care este dezumanizată în mod crud poate fi reciclată cu cinism de aproape orice grup care caută putere sau atenție, indiferent cât de ridicolă este afirmația la prima vedere. ("Aceptofobia", cunoscută și sub numele de discriminare împotriva persoanelor asexuate, ne vine în minte - într-adevăr, cu siguranță este doar o chestiune de timp până când o scânteie strălucită o va revendica pe Simone Weil ca fiind o luptătoare timpurie pentru drepturile asexuate). Atingeți tropicele potrivite și este o muncă de câteva minute pentru a-i convinge pe cei care se simt vinovați și pe cei creduli că un nou grup identitar este persecutat în mod oribil, pur și simplu pentru că ambițiile politice galopante sunt criticate. În zilele noastre, cei care ard cărțile și cenzorii o fac în memoria victimelor din trecut ale totalitarismului, iar mulți spectatori nu știu

de ce parte să se situeze. Chiar mai rău, fenomenul de a confecționa o nemulțumire ca o acaparare a puterii le permite multora să respingă în aceeași lumină adevăratele probleme sociale.

Totuși, în ciuda confuziei trebuie să continuăm să deslușim lucrurile.

Simone De Beauvoir

După cum scria Arendt în 1951: *"Obligativitatea de sine a gândirii ideologice ruinează toate relațiile cu realitatea... Subiectul ideal al regimului totalitar nu este nazistul convins sau comunistul convins, ci oamenii pentru care distincția dintre fapt și ficțiune (realitatea experienței) și distincția dintre adevărat și fals (standardele gândirii) nu mai există."*

Cu alte cuvinte: tehnologiile pot veni și pleca, dar provocarea de a rămâne un individ în fața mulțimii este mereu cu noi.

Vizionari există și azi.

Israelul anului 2023 a devenit o arenă de luptă socială generată de un guvern iresponsabil condus de un manipulator talentat. Ca să evadeze din fața unui proces de mită și conduită non etică primul nostru ministru pune la cale o strategie diabolică.

Se înconjoară de extremiști, de foști condamnați pentru delikte de fraudă sau teroare, religioși, și montează o coaliție de 64 de parlamentari care sunt dispuși să demoleze democrația în vederea preluării puterii prin schimbarea sistemului juridic și demiterea unor persoane care nu cântă în struna lui Bibi. Peste noapte Israelul este scindat în cioburi etnice, religioase, stânga, dreapta, minorități, elite, care orbite de scopul manipulației colosale se luptă pentru revenirea la starea normală a lucrurilor. Nimeni nu discută logic, la subiect ci frenetic irațional și cu ura declanșată la paroxism. Economia cade, inflația crește vertiginos, șoselele stau blocate, învățământul este deplorabil, armata dezorientată, vecinii dușmănoși jubilează, minoritatea arabă în conflict intern și extern, zilnic crime teroriste. Religioșii nu vor mai merge la armată prin noi legi votate de Knesset. Ba mai capătă sume enorme ca să voteze guvernul actual. Trăim un vis urât, incredibil. Un popor păcălit la urne. Prietenii se destramă. Doctorii și afacerile High Tech părăsesc țara. Poliția bate demonstranții care de șase luni trăiesc pe străzi cerând o umilă DEMOCRAȚIE. Nimic altceva.

AG, Via Max Tzinman